

*מסמך זה פונה לנשים וגברים כאחד

לסטודנטים שלום,

ברוכים הבאים לסבב רפואת המשפחה.

במהלך הסבב תכירו מקרוב את מקצוע רפואת המשפחה. תפגשו מטופלים עם מגוון רב של בעיות רפואיות ותלמדו את הגישה האבחונית והטיפולית במסגרת המרפאה והבית.

ההוראה בסבב היא ע"י מדריכים שהם מומחים ברפואת משפחה, במרפאות המוכרות גם להתמחות. ההדרכה היא פרטנית והלמידה היא תהליך פעיל כפי שמפורט בהמשך.

בנוסף להדרכה במרפאות נפגש בימי רביעי בבי"ס לרפואה להוראה במסגרת קבוצתית.

מוצג לפניכם הסילבוס של רפואת המשפחה. הוא מקיף את מסגרת ההוראה בפירוט. בסילבוס מופיעות מטלות הסטודנטים ודרכי ההערכה.

מזכירת החוגים: נורית רותם Nurit.Rotem@mail.biu.ac.il

רכזי ההוראה:

רכז סטודנטים מחוז צפון, כללית: דר' אליאס סרור srour@clalit.org.il

רכז סטודנטים מחוז חיפה וגליל מערבי, כללית: דר' דכוואר נחלה, NAKHLYDA@clalit.org.il

רכזת סטודנטים מכבי דר' מיכל מנסובסקי michalibor@gmail.com

בהצלחה

דר' צופיה אילת-צנעני

ראש החוג לרפואת משפחה

מנהלת המחלקה לרפואת משפחה מחוז צפון שרותי בריאות כללית

א. מטרת ההוראה:

- הכרת הבעיות השכיחות שמציגים המטופלים הפונים לרופא משפחה: זיהוי הבעיה, תכנון בירור וטיפול בהתאם
- הכרת המחלות הכרוניות בטיפולו של רופא המשפחה: המעקב השגרתי, מניעה בכל רמותיה, התאמת טיפול תרופתי, הדרכה לטיפול עצמי
- הכרת עבודתו של רופא המשפחה: הטיפול בחולה במסגרת המשפחה והקהילה, הקשר עם יועצים ומחלקות האשפוז, העבודה בצוות רב-מקצועי (אחות, עו"ס, אנשי מקצועות פרה-רפואיים)
- הקשר של רופא המשפחה עם מוסדות הקהילה.

ב. דרכי הוראה:

- תצפית על עבודת רופא המשפחה
- תצפית על עבודת צוות המרפאה
- קבלת מטופלים לבד בהשגחת המדריך במרפאה ובבית
- השתתפות בהתייעצות עם המטופל במרפאות שבהן שירות משולב
- למידה פעילה ביום לימודים בימי רביעי

ג. יעדי ההוראה:

תחלואה של בעיות חדות בקהילה

- הסטודנט ינהל מפגש עם מטופל שפנה למרפאה עקב בעיה חריפה
 - יקבל מידע על הבעיה שהביאה לפניה למרפאה. ישאל שאלות רלבנטיות לבעיה. בהעלאת בעיה שיתכן בה מרכיב נפשי או שהינה ממושכת ירחיב בשאלות מהתחום הפסיכו סוציאלי.
 - בבעיה ממושכת יתייחס גם להבטים תעסוקתיים ומשפחתיים
 - יתייחס בעת לקיחת הפרטים גם להבטים של רפואה מונעת
 - יבצע בדיקה גופנית ממוקדת המכוונת להגדיר את מצב המטופל בהתייחס לבעיה שהעלה המטופל. במצב של בעיה בהקף רחב או לא ממוקד יבצע בדיקה גופנית מלאה.
 - יסקור את הטיפול התרופתי וההענות לטיפול לתרופות קבועות
 - ירכיב רשימת בעיות וידע לדרג עפ"י סדר קדימות לטיפול
 - יבנה תכנית לטיפול בבעיות שהעלה המטופל ובעיות נוספות שעלו בביקור
 - יציג למטופל את התכנית ויודא הבנה והסכמה
 - ידריך את המטופל לנטילת התרופות ואם יש צורך לשימוש במכשירים

תחלואה של בעיות כרוניות בקהילה

- הסטודנט ינהל מפגש עם חולה כרוני שיקבע מראש ע"י המדריך
 - יקרא את תיק החולה קודם לפגישה
 - יקרא חומר רקע רלבנטי למחלה בהנחית המדריך
 - יקבל מהחולה מידע על מצב המחלה, על הטיפול במחלה, ההתמודדות שלו עם הקשיים, נטילת התרופות ונקיטת אמצעים לטיפול לא תרופתי (אורחות חיים). מידע משפחתי ותעסוקתי רלבנטי
 - יבצע בדיקה גופנית מקיפה עם דגשים על אברים הקשורים למחלה
 - יסכם את רשימת הבעיות של החולה
 - יעריך את מצב איזון המחלה ואת מידת הפגיעה באברי מטרה.
 - יבנה תכנית של טיפול בהתאם למצבו של החולה: תרופתי, לא תרופתי, נפשי, תעסוקתי.

• ניהול הרשומה הרפואית של ביקור הסטודנט יתבצע על גבי הטופס המיועד לסטודנט.

• הסטודנט יכיר את הקהילה בה הוא לומד (המדריך יציג ת"ז של המרפאה)

- מספר המטופלים ע"י המדריך
- התפלגות האוכלוסיה עפ"י גיל ומין
- ארצות מוצא המטופלים
- תחלואה כרונית ביחידת המדריך
- מצב סוציו אקונומי
- מאפיינים חברתיים

ד. שיטות ההוראה:

ההדרכה היא פרטנית

- ההוראה ע"י תצפית בעבודת המדריך
- דיון עם המדריך
- התנסות בקבלת מטופלים
- למידה עצמית בהנחית המדריך
- למידה בימים מרוכזים (ימי רביעי בבי"ס לרפואה במהלך הסבב)

ה. מיומנויות להוראה בסבב:

במסגרת הסבב תהיה לסטודנטים הזדמנות לשפר מיומנויות שנלמדו בעבר ולרכשו מיומנויות ספציפיות שבשימוש נפוץ ברפואת משפחה

ראיון רפואי

ניהול ראיון עם מטופל: הקשבה לבעיה המוצגת. הצגת שאלות הבהרה לבעיה ולהבנת הקונטקסט של הבעיה. הצגת שאלות להבנת עולמו של המטופל

בדיקה גופנית:

שיפור מיומנויות שנלמדו וניהול בדיקה מקיפה הרלבנטית לבעיה.

פירוש בדיקות מעבדה:

שיפור מיומנות שנלמדה תוך התייחסות למצב המטופל
הזמנת בדיקות מעבדה והדמיה: קביעת תכנית בירור בהתאם לבעיה שהוצגה, בהתייחס לבדיקות שבוצעו בעבר ותוך הגדרת מטרת ביצוע הבדיקות

פירוש אק"ג:

שיפור מיומנות שנלמדה ; קבלת החלטות בהתאם לממצאים

בנית עץ משפחה:

הכרות עם הכללים ושימוש בעת קבלת חולה כרוני

הפניה ליעוץ:

החלטה על צורך ביעוץ, כתיבת מכתב הפניה המפרט את הבעיה, את הרקע הרלבנטי, את הבעיה ליעוץ ואת השאלה הנשאלת

הפניה למיון/אשפוז

ההחלטה על צורך בהפניה, כתיבת מכתב הפניה המפרט את הבעיה, את הרקע הרלבנטי, את הבעיה ואת הציפיה מהמיון (ברור דחוף/אשפוז)

קבלת חולה בקהילה לאחר אשפוז

הבנת הממשק ב"ח-קהילה וחשיבות שמירה על המשכיות הטיפול ומעקב עפ"י הנדרש

1. מטלות הסטודנט במרפאה

- השתתפות בקבלת מטופלים תוך צפיה בעבודת המדריך.
- הסטודנט יתלווה למדריך בכל פעילויותיו בשעות העבודה, ישתתף בישיבת צוות ויכיר את עבודת חברי הצוות במקצועות השונים
- קריאת חומר נלווה בהנחית המדריך עפ"י בעיות שהציגו מטופלים שבקרו במרפאה
- קבלת חולים עצמאית בהשגחת המדריך:
- הסטודנט יקבל עצמאית לפחות 8 מטופלים עם בעיות חדות במהלך הסבב.
- הסטודנט יכיר לעומק 5 מטופלים עם מחלות כרוניות, רצוי שהאחד יהיה חולה המרותק לביתו עקב מחלתו או במהלך שיקום. אחד מהמטופלים יוגש בכתב ואחד מהמטופלים יוצג במסגרת יום ההוראה. פרטים על המטלה של החולה הכרוני בנספח מטלות הסטודנט

מטופלים עם בעיות חדות:

המדריך יאתר ברשימה את המטופלים המתאימים מהרשימה לקבלה ע"י הסטודנט. הקבלה תתבצע עפ"י הכללים המפורטים לעיל.
הסטודנט יציין בטופס מרוכז את פרטי החולים שאותם קבל לבד (קובץ אקסל)

בעיות כרוניות:

המדריך יכין מראש רשימה של 5 חולים במחלות כרוניות שונות, מהם אחד לפחות מרותק לביתו. שני חולים יבחרו להכרות מעמיקה. הסטודנט יפגש עימם לפחות פעמיים החל מהשבוע השני לסבב. בפעם הראשונה להכרות וסיכום הבעיות. במפגש השני תוצג לחולה תכנית הטיפול. במהלך המפגשים יתקיים דיון עם המדריך לפחות פעמיים. הגשת המטלות למדריך תתקיים בסוף שבוע שלישי כדי לקבל משוב לפני הגשה לציון.

הסטודנט יציג חולה אחד בכתב, בהגשה בתום הסבב ואחד בע"פ בסיום ימי ההוראה המרוכזים.

הנחיות להצגת החולים בקובץ החולה הכרוני (קובץ חולה כרוני)

הגשת מטלות הסטודנטים

קובץ אקסל של החולים שהתקבלו וקובץ החולה הכרוני יוגשו ביום האחרון לסבב למזכירת הפקולטה נורית רותם. המצגת תוצג ביום רביעי האחרון בסבב.

ז. סדר יום:

- 8-8.30 מפגש בוקר עם המדריך: הצגת חומר שנקרא עפ"י המלצה מיום קודם ודין על המקרה הרלבנטי
8.30-12 תצפית על המדריך וקבלת מטופלים במקביל
12-14 קבלת מטופלים לבד בהשגחת המדריך
14-15 סיכום היום: מקרים מיוחדים שנבדקו
★ סידור דומה לשעות הערב

ח. נושאים ללמידה עם המדריך

- תקשורת רופא חולה-ניהול הראיון הרפואי
- בניית עץ משפחה
- בניית תכנית לטיפול בחולה כרוני
- בניית תכנית לחולה מרותק
- עבודה בצוות-אחות, עו"ס, יחידה להמשך טיפול, לשכת הרווחה
- הפניה ליעוץ
- הפניה לאשפוז
- מעקב בעת אשפוז
- מעקב אחר אשפוז
- בדיקות למניעה ראשונית במרפאה

ט. נושאי ליבה להוראה בסבב

<u>מחלות כרוניות</u>	<u>בעיות חריפות</u>
• סוכרת	• כאב ראש
• יל"ד	• שיעול
• מחלת לב איסכמית	• חום
• אי ספיקת לב	• כאב בחזה
• אסטמה	• כאב בטן
• COPD	• תלונות דרכי השתן
• דכאון	• כאב גב
• חרדה	• כאבי מפרקים

י. ספרות הסבב:

1. הנחיות קליניות לטיפול ב COPD, אסטמה, סכרת וכן ספרות עדכנית בנושא כאב גב תחתון וסולם כאב, כמפורט בנספח "ימי הוראה"

2. **רפואה מונעת: הנחיות קליניות.** המלצות כוח המשימה הישראלי בנושא: קידום בריאות ורפואה מונעת בעריכת פרופ' חוה טבנקין ודר' אמנון להד. הוצאת הר"י 2013

עותקים מהחוברת נמצאים במרפאות

יא. הערכת הסטודנט

מרכיבי הערכת סטודנט

- הערכת מדריך – 30%
- עבודה בכתב – 30%
- מצגת בסיום הקורס ודיון – 40%

חובה לעבור כל חלק מההערכה

נספח א': הוראה בימי רביעי
לסטודנטים שלום

ברוכים הבאים לימי ההוראה ברפואת המשפחה.

בימי רביעי מתקיימת הוראה המשלימה את ההוראה המתקיימת במרפאות על ידי המדריכים. ימי רביעי יוקדשו לימים מרוכזים בשלושה נושאים-סכרת כמחלה כרונית, מחלות ריאה חסימתיות וכאב. כולם יעסקו בנושאים שנלמדו קודם לכן מתוך התייחסות למצבי התחלואה בקהילה. היום האחרון יעסוק בעיקר במצגות אותן תכינו על חולה כרוני מהמרפאה.

הנוכחות במפגשים הינה חובה.

המפגשים בימי רביעי יתקיימו בשיטת למידה פעילה. המפגשים הוכנו ע"י המורים תוך השקעה רבה. על מנת להפיק את המרב מהמפגשים עליכם לבוא מוכנים. לשם כך מומלץ על קריאה מקדימה בחומר המפורט בטבלה לפני כן .

שבו	נושא	הכנה
ראשון	מחלות ריאה חסימתיות	<p>ההכנה הבסיסית היא ע"י צפיה בסרטונים: OnlineMedEd הסרטונים נמצאים באתר עליכם להקליד בחיפוש: COPD lesson – Asthma lesson – עד 7:22 דקות) בהמשך החומר לא עדכני</p> <p>הכנה מתקדמת ל- COPD: הנחיות GOLD: https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2018/11/GOLD-2019-POCKET-GUIDE-FINAL_WMS.pdf לאסטמה: הנחיות GINA: https://ginasthma.org/pocket-guide-for-asthma-management-and-prevention/</p>
שני	סכרת	<p>הנחיות קליניות מתוך American Diabetes Association http://clinical.diabetesjournals.org/content/36/1/14</p>
שלישי	כאב ואי וודאות	<p>כאב גב חריף https://www.aafp.org/afp/2012/0215/p343.html כאב גב כרוני http://www.aafp.org/afp/2009/0615/p1067.html סולם כאב http://www.who.int/cancer/palliative/painladder/en Tolerating Uncertainty – The Next Medical Revolution? Nejm 2016 http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp1606402#t=article</p>
רביעי	חשיבה קלינית מצגות	<p>הכנת מצגת על החולה הכרוני</p>

בכל מפגש אתם מתבקשים להביא מחשב נייד.

את ההוראה בימי רביעי תרכזו דר' אילת בר 052-8348-435 אנא צרו עימה קשר אם יתעוררו בעיות.

אנחנו מאחלים לכם סבב מהנה ומלמד

נספח ב'. החולה הכרוני

מבוא:

מחלות כרוניות הן חלק נכבד מהעולם הרפואי.
מחלות כרוניות תופסות חלק מרכזי בעבודת רופא המשפחה.
תחלואה כרונית עולה בשכיחותה באוכלוסיה. הסיבות לכך:

- הזדקנות האוכלוסיה
- עליה בגילוי מוקדם
- הרחבת הערכים הנכללים בהגדרת המחלה הכרונית

מחלה כרונית היא מצב מתמשך ובעל השפעה על איכות החיים. היא מחייבת טיפול קבוע.
בהעדר ריפוי, מטרת הטיפול היא איזון המחלה ומניעת סיבוכיה.
הטיפול במחלות כרוניות הוא תרופתי ולא תרופתי.
בטיפול התרופתי יש לבחור את התרופה המתאימה להשגת האיזון ושמתקבלת טוב ע"י החולה.
בטיפול הלא תרופתי נכללים כללי אורח חיים בריא.
חלק בלתי נפרד הוא הדרכת החולה לטיפול עצמי. הטיפול העצמי כולל כל הנדרש מהחולה החל משינוי
והמשך בהקפדה על נטילת תרופות וקיום אורח חיים מתאים.
גורמים הקשורים הן במחלה והן בחולה משפיעים על מידת ההסתגלות לשגרת החיים החדשה ועל התפקוד
המשפחתי, החברתי והתעסוקתי.

מטרות ההוראה:

- הכרת המחלות הכרוניות בטיפולו של רופא המשפחה:
 - המעקב השגרתי
 - מניעה בכל רמותיה
 - התאמת טיפול תרופתי
 - הדרכה לטיפול עצמי

דרכי ההוראה

- תצפית על עבודת רופא המשפחה
- תצפית על עבודת צוות המרפאה
- קבלת מטופלים לבד בהשגחת המדריך במרפאה ובבית
- למידה פעילה ביום לימודים בימי רביעי

תחלואה של בעיות כרוניות בקהילה – מטלה לסטודנט

- הסטודנט ינהל מפגש מעמיק עם שניים מהחולים הכרוניים שיקבעו מראש ע"י המדריך
 - הכנה: קריאת התיק הרפואי קודם לפגישה
 - הכנה: קריאת חומר רקע רלבנטי למחלה בהנחית המדריך. חומר רקע מתוך הספרות המקובלת בבי"ס לרפואה – Uptodate, Harrison
 - מפגש ראשון: במפגש תלקח אנמנזה מקיפה ומעמיקה: ההסטוריה של המחלה, מצב המחלה, על הטיפול במחלה, ההתמודדות שלו עם הקשיים, נטילת התרופות ונקיטת אמצעים לטיפול לא תרופתי (אורחות חיים). מידע משפחתי ותעסוקתי רלבנטי
 - מפגש ראשון: בדיקה גופנית מקיפה עם דגשים על אברים הקשורים למחלה
 - סיכום:
 - רשימת הבעיות של החולה
 - הערכת מצב איזון המחלה ואת מידת הפגיעה באברי מטרה.
 - לאחר המפגש הראשון יפגש הסטודנט עם המדריך להצגת החולה והמידע שברשותו,
 - הצגה למדריך: כולל ההצעה לתוכנית טיפול. הסטודנט יקבל מהמדריך משוב על פעילותו.

הכנה למפגש שני בתיאום עם המדריך:

- הצעת תכנית של טיפול בהתאם למצבו של החולה: תרופתי, לא תרופתי, נפשי, תעסוקתי.
- מפגש שני: השלמות לאנמנזה ובדיקה בהתאם למשוב המדריך. הצגת התוכנית לחולה וקבלת התיחסותו הגשה:
 - למדריך: עד סוף השבוע השלישי כדי לקבל משוב ולקבל אישור להגשה. אישור הגשה חיוני לפני הצגת החולה במסגרת הכתה ולפני הגשה להערכה.
 - למזכירות הסטודנטים – חולה אחד יוגש בפירוט בכתב במסמך word. הערכה על העבודה היא חלק מהציון המסכם. יוגש ביום האחרון של הסבב לנורית
 - מצגת ביום הלימודים המרוכזים האחרון: חולה שני יוגש במצגת לפני הכתה והבוחנים. הבוחנים ישאלו שאלות להערכת הבנת הסטודנט במקרה שהציג וחומר רקע על המחלה. הצגת החולה הכרוני מהווה בחינת סיכום בסבב. יש להביא את אישור המדריך ביום האחרון. האישור מהווה תנאי להצגה.

להלן קווים מנחים להצגת החולה הכרוני בכתב. בתיקיית חולה כרוני מצוי גם פורמט למצגת:

- הצגת החולה:
 - שם (בדוי/ ראשי תיבות), מין, גיל, מצב משפחתי, עיסוק
 - הרגלים: תזונה, פעילות גופנית, עישון, סטרו
 - משפחת החולה: גנוגרם בפירוט בעיות בריאות במשפחה הקרובה. הגדרת יחידת המשפחה המתגוררים ביחד (הנחיות לכתובת גנוגרם בתיקיית חולה כרוני)
 - הצגת הרקע על המחלה הכרונית העיקרית שנבחרה לדין. חומר רקע מספרות מקובלת בבי"ס לרפואה Uptodate, Harrison.
 - מחלות כרוניות נוספות
 - התרופות לטיפול במחלה הכרונית
 - תרופות קבועות אחרות
 - בדיקה גופנית, בדגש על אברי מטרה בהתייחס למחלה הכרונית.
 - מצב איזון המחלה
 - בדיקות עזר רלוונטיות (מעבדה, דימות) – אם הן חלק מהמעקב אחר המחלה
 - אורח חיים: בעיות שזוהו באורח חיי החולה בדגש על אלו שרלבנטיות למחלה הכרונית
 - התמודדות החולה עם המחלה
 - במקום העבודה
 - בקרב המשפחה
 - בחברה
 - סיכום:
 - רשימת הבעיות של החולה עפ"י המודל הביופסיכוסוציאלי
 - בחירת הבעיה העיקרית לטיפול
 - תכנית טיפול לבעיה שנבחרה
 - עפ"י המודל הביופסיכוסוציאלי
 - תיאור מפגש בו ניתנה ההדרכה לטיפול
 - התייחסות אישית: במה תרם המפגש עם החולה הכרוני להכשרתי כרופא?
- הערכה תנתן על העבודה בכתב והמצגת. ההערכה היא על איכות הפעילות שנעשתה עם החולה הכרוני וגם על אופן ההגשה בכתב ובע"פ. ההערכה היא חלק מהציון הכולל לסבב. רצ"ב פורמט שקפים למצגת וכללים להכנת גנוגרם

בהצלחה

הערכת מטלת החולה הכרוני

תאריך _____ הצגת העבודה בכתב/בע"פ (למחוק את המיותר)

שם הסטודנט/ית _____

שם המעריך/ה _____ סיכום: ציון (מתוך 100) _____

הערות	הערכה 0-100	התחום	
		<ul style="list-style-type: none"> • הצגת הקהילה בה נמצאת המרפאה • הצגת החולה: מין, גיל, מצב משפחתי, עיסוק • משפחת החולה: גנוגרם בפירוט בעיות בריאות במשפחה • הקרובה. הגדרת יחידת המשפחה • הרגלים: תזונה, פעילות גופנית, עישון, סטרוס 	רקע
		<ul style="list-style-type: none"> • תיאור המחלה הכרונית של החולה • רקע על המחלה הכרונית מהספרות • התרופות לטיפול במחלה הכרונית • מחלות כרוניות אחרות והתרופות לטיפול • בדיקה גופנית, בדגש על אברי מטרה בהתייחס למחלה הכרונית. • מצב איזון המחלה כולל בדיקות עזר רלוונטיות (מעבדה, דימות) – אם הן חלק מהמעקב אחר המחלה • בעיות שזוהו באורח חיי החולה בדגש על אלו שרלבנטיות למחלה הכרונית 	הצגת המחלה הכרונית העיקרית
		<ul style="list-style-type: none"> • במקום העבודה • בקרב המשפחה • בחברה 	התמודדות החולה עם המחלה
		<ul style="list-style-type: none"> • רשימת הבעיות של החולה עפ"י המודל הביופסיכוסוציאלי • בחירת הבעיה העיקרית לטיפול 	סיכום
		<ul style="list-style-type: none"> • עפ"י המודל הביופסיכוסוציאלי • תיאור מפגש בו ניתנה ההדרכה לטיפול 	תכנית טיפול לבעיה העיקרית
		<ul style="list-style-type: none"> • במה תרם המפגש עם החולה הכרוני להכשרתי כרופא? 	התייחסות אישית
		הערכה כללית על אופן הגשת העבודה/הכנת המצגת	

Bar-Ilan University
The Azrieli
Faculty of Medicine

אוניברסיטת בר-אילן
הפקולטה לרפואה
ע"ש עזריאלי